

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Berättelse /

Om den olyckelige Händelse / som här i
Stockholm uti S:t Olofs Församling på Bad-
stugatan / Gångars Quarter, sampt Akarens Math E-
richsons gård / sig tilldrog i går som war den 14
Junii och war Andre Bönedag uti in-
newarande År 1707.

Lochan II när man war kommen utur
Högmasan / hade Kyrckio Akarens Jöran
Eams Biga nedfält ett Ambar uti Math
Erichsons Brunn / hwilket hans Dräng E-
rich / om 30 år skulle uphämta / och til
den ända hisade sig ned på ett Keep; men förr än han hun-
nit ned i halftwa Brunnen / war andan honom förtagen / så
at han föll handlöft ned och war död. Detta förekom de
närwarande sällsamt och underligt / derföre tog Math Erich-
sons Dräng Nils om 26 Åhr en Stege / och wille gå ned
til at uphielpa den förre; men för än han kom ned til wat-
net / war ock andan borta / för honom / så at han föll ned
af Stegan död / på then förra. Strax der på kom Akaren
Måns Månson / om några och 40 år / o. h wille begifwa
sig på Stegan där ned / men det gick honom äfwen så / at
han blef först sittandes baklänges på Stegan / och sedan
föll ned / och de alle tre således blefwo döde / lika som ståendes
uti Brunnen. På sidstonne wille Måns Månsons Dräng
Erich på samma Stega / doch ombunden med ett Keep be-
gifwa sig der ned til at uphielpa sin omkomne Husbonde;
men förr än han kommit på fierde Steg spielan / war dun-
sten allaredan så stark honom emot / at han snart fallit der
ned / om han icke wände tillbaka i tid / och de närwarande
med des omgiordade Keppet i hast dragit honom upp igen;
sten

doch war han i förstone temmel. af sig kommen. Stelswa
Brunnen om 10 alnars diup och alenast 6 Qwarters högt
watn / är gråfwen / förleden Winter / af bekante Bruns-
gråfware / med Sten murad / tämmeligen trång / åfwan til
betäkt med Bråder / och nu i Wår färdig giord / hafwer
ett rödachtigt och sött Watn / är belågen uti en ort som til-
förene warit mycket sumpig / men nu innom tre år blifwit
upfyld wål til fyra alnars högd / med allehanda flemhet och
gödning / hwaraf de enfaldiga förmena at synnerliga dun-
stier sig uti Brunnen samkat / och blifwit förbitrande och
dödelige / nedan efter af Watnet och Fuchten ; men ofwan
efter / antingen af den starka heta nu en tijd bort åt warit /
eller af Fyllningens heta / och qwalmachtiga dunst / som
dragit sig der in / hwilket man doch billigare lemmar under
Högförfarne Phÿsicorum utransakande och omdöme. Ibland
annat är det betänckeligt at Huswården Math Erichson
sielf för tre Wefor sedan / med Keep / åfwen dijt nedergått
efter ett Ambar / men då ey förmärkt den ringaste dunst
eller stadelig fuchtighet / utan aldeles ofstadd gådt upp igen.

— Så är ock deremot märckwårdigt at dunsten wa-
rit nu så starck at ingendera af de döda kunnat få för sig
ett ord / utan den första som nederkom / en gång alenast lå-
t t illa såsom en swimmande. Item / det alle tre / stilla och
sachtmodige Persohnen / warit uti Högmåsan ; men uti Afson-
sängen giordes för dem Tacksägelse / på ett synnerligt sätt
hwar af icke annat kunde följa / än ett stort sammanlopp /
af allehanda Folck / hwilket warade alt in til Ratten och
jemwål i dag continuerat. Hwilket efter begiåran / och deras
berättelse / som warit närmast Attesteras. Stockholm den
15 Junii A:o ut supra.

P. S. Nu sedermera / har man af Brunsgråfware för-
nummit / at de / synnerligen sommartid / eij drista sig gå ned
uti någon diup / trång eller täckt brunn med mindre de först
hiffat ned en Gryta full med starck eld / som kan skillia den
häftige angen / hwilken ofta skal wara så starck / at hela eld
bra

brasan i sitt största lågande aldeles utsläknar; Swarsföre de
o^ct mena/ at bönder på landet gödra försigtigt / som betäc-
ka sine Bruns: öpningar / allenast med ett hiul / at angen
kan hafwa frij uppgång.

Petrus Westman.

Så stije händelse finner man och i Wälborne Herr Archiatorens
Urban Hiernes **Korta Anledning &c.** I. Floct Om
Watn: Där uti han pag. 22. helt diupsinnigt och curieöst di-
scurerar om allehanda förgifwiga watn etc. Och hwad orsak där til
tyckes wara / och ibland annat jämwal anförer ett märckeligt E-
xempel pag. 24. om en äfwen sådan Brunn i **Reval**: Swar-
om Herr Doctor Hiemselius gifwit honom wid handen / och
man wil nu allenast för passagens likhet stull här ord ifrån ord
införa: som så lyder:

Såg påminner mig om en märckwärdig händelse / som
skedde ohngesehr Anno 1674. mitt i sommaren i Re-
val. Det kom een pigga om morgonen bittida til
sin granne en linwäfware boendes på Tönnis ber-
get / at få ösa watn vthur hans brunn / som han
hade på gården. Då hon nu stiger äftad / seer hon / at wat-
net vthi brunnen begynner på at koka och siuda; hwilket hon
med förvndran äftadar: wil sedan taga ämbaren vp / men
til hennes olycka bryter haken nedantil af stängan / och äm-
baren faller i brunnen. Bigan ropar til linwäfware gesällen/
bediandes / han wille hielpa at draga vp ämbaren vthur brun-
nen; Derpå stälte gesällen en stäng ändalångs i brunnen / och
lät sig med den neder at låssa ämbaren / som hade fast sig wid
en steen. Men när han kom ned i halftwa brunnen / spärrade
han vth både händer och fötter / och måste / vthan at gifwa
något lund ifrån sig / ända sit liif. Mästaren / som det sporde /
mente först / at han af förseende fallit ned i brunnen / och bru-
tit halsen / lät sig icke hans dödh tiäna til någon warning / v-
than fohr driftigt samma wägen neder / willandes taga gesel-
len och binda honom med ett reep / och draga honom vp; men
det gick honom intet bättre än den förra. Ty / när han kom
stant

i halfwa brunnen/ gjorde han äfwen som gesällen/ spärrade
 händer och fötter från hwarandra/ och dödde. Den tridie/
 som wågade sig diti/ war en sohrman/ som wille taga sin
 stants bättre i acht/ lät omgiorda sig med ett reep och släptes
 neder; men så snart han äfwen til samma ort i hälften af
 brunnen kom/ räckte han vth armarna vthan någon strij.
 Derföre wore de snare at draga honom vp igen/ och sunno
 honom halfdöd. Doch kommo ännu hans lijfsandar medelst
 starcka läkedomar och Spiritus någorlunda til rätta/ at han
 kunde göra om denna vnderliga händelse sin berättelse/ säi-
 jandes sig hafwa blifwit så tung/ som hade ett helt skeppunds
 wicht warit honom bunden wid båda benen/ och sedt hela
 brunnen fullt med jag wet icke hwad för trollskap; Vthan
 twifwel/ emådan hans lijfsachtige andar hafwa stadnat/ och
 intet warit i senorna/ som kunde hielpa hans rörelse. Wäste
 så han ock jänwål ända sitt lijf tridie dagen derefter. Min
 Salige Fader/ som den tijden war Physicus och Professor Ma-
 theseos, wille vundersokta des orsaker/ och probera samma
 ber-ången; tog alltså åthstillige så wål sngande som fyrstotade
 diur/ höns/ gås/ anckor/ hundar/ kattor &c, lät sättta dem
 den ena efter den andra i en korg/ och släpte dem neder; de
 doge allesammans/ då de kommo så långt/ at samma ånga
 kunde råka dem/ vthan den ringaste ruckning eller rörelse/
 förvthan kattan/ hwilken några gånger för sin död sig sträck-
 te och ruckte. Man sökte på alt sätt at hielpa henne til lijfs
 igen/ doch wore alt fåfångt. Hwaruppå brunnen sedan blef
 igenkastad/ fastsluten och förbygd. Härutaf kan man klart
 nog see/ at det hafwa warit förgiftiga schwaden och bergdun-
 ster/ som detta förorsakat/ vpstijgandes/ då vtjgan såa wat-
 net siuda och koka/ jännte/ at Sohrmannen sådan tryngd kan-
 de. Men/ hwad han för trollskap sedt/ war intet annat/
 än af den streck/ honom för ögonen swäfsde/ jemte de
 ångars sällsamma rörelser och swäfwande. x.

Hijt til Hiemselius.

